

GLOSA O JEZIKU

Razmišljam o naši najnovejši jezikovni pravdi, ki jo je povzročil novi Pravopis. Že precej mesecev je preteklo od takrat, a pri branju novih knjig zopet in zopet naletim na nesrečno jabolko spora, ki smo mu skušali dati nekam široko domovinsko pravico. Kljub temu, da so bili že koj spočetka močni in utemeljeni glasovi proti. Da povem po resnici, tisto pretirano vevkanje me vselej neprijetno zadene. Ne morem si pomagati, tako je, upira se mojemu jezikovnemu čutu.

Seveda bi se bilo treba o tem javno porazgovoriti že pred natisom Pravopisa. Res je, v tem pogledu imajo nekateri prav. A kdo bi bil nam mogel razgrniti pred očmi vse primere, da bi nam bilo povsem jasno, kako so nekatere tuje temu ali onemu narečju našega jezika. A ne le tuje, ampak celo smešne, če bi hoteli biti dosledni. Ne morem si misliti, da bi se tudi prejšnji sestavljalci Pravopisa ne bili kdaj ustavili pri tem vprašanju. Gotovo so se, a niso tvegali, da bi stopili na spolzka tla.

Mi smo stopili in zdaj, kakor kažejo vsa znamenja, vsaj nekateri vztrajajo na njih, kakor da gre za osebni prestiž. Baje, tako sem slišal, se bije v tem pogledu ponekod tudi tih, a trd zakulisen boj, kot da gre za obstanek naše besede. To pa ustvarja v našem pisanju nepotrebno razcepljenost, negotovost in zmedo. Pogosto slišim vprašanje, kako je s to stvarjo. Včasih se zdi, da prevladuje mnenje, da smo nasprotniki vevkanja sploh proti novemu Pravopisu v celoti.

Zmeraj sproti moram poudarjati, da je novi Pravopis za Pleteršnikom najbogatejše besedišče našega jezika. Že v tem je njegova velika vrednost. Vedno je pred menoj na mizi, da ga v dvomih vprašam za svet. Vse, kar je v njem spornega, da je zbudilo negotovost, se da stisniti v en sam stavek, ki se ga pri dobri volji ni težko zapomniti. Namreč, da naj, kar se tiče končnic -lec in -vec, do nadaljnjega ostane v veljavi prejšnji Ramovš-Župančičev Pravopis. Stališče, ki ga je že pred meseci zavzela Slovenska akademija znanosti in umetnosti. In ki mu je pritržil in ga prjvzel tudi plenum Društva slovenskih književnikov. Mislim, da bi glasova teh dveh forumov morala zadostovati.*

Prenehala naj bi že enkrat negotovost in zmeda v našem pisanju, ki nima smisla. Posebno smo to dolžni tudi naši mladini, ki se uči in utrjuje svoje znanje. Ne begajmo je brez potrebe, točimo ji čistega vina! Kako je to važno, vem iz lastne izkušnje, ko sem si v posebnih razmerah pridobival znanje jezika in sem pogosto nasedal krivim prerokom. Pustimo našemu jeziku, da se svobodno razvija po svoji notranji zakonitosti in ne natikajmo mu spon. Kadar se bo pokazala resnična potreba po kaki spremembi, ki bo postala že splošna last, se nihče ne bo upiral njeni »uzakonitvi«.

Povedal sem, kar mi je bilo na srcu. Nisem jezikoslovec, a poklic pisatelja mi daje pravico, da povem svoje mnenje. Če se pa nam hoče boja, se nam nudi zanj široko polje. S tem mislim na tuje vplive, ki spodjedajo našo besedo in jim kot brez moči odstopamo korak za korakom. Mislim tudi na obubožanje našega jezikovnega izraza, ki pogosto v dnevnem tisku zavzema že zastrašujoče oblike.

* Medtem je izšel tudi že odlok republiškega Sveta za šolstvo, ki predpisuje ustaljeno pisavo na -lec, kakor to določa Ramovš-Župančičev Pravopis.